

Az egyének védelme az interneten elérhető személyes adataik keresőmotorok általi kezelésének vonatkozásában – az Európai Unió Bírósága

LEHÓCZKI BALÁZS

The Google case before the Court of Justice raised very interesting points about, on the one hand, data protection rules, in particular the so-called “right to be forgotten” and its application to search engines and, on the other hand, the territorial scope of EU data protection rules, in particular their application to internet companies based outside the EU.

The case started with a number of complaints from Spanish residents to the Spanish Data Protection Agency (AEPD) about information concerning events several years previous that could be found upon googling their name. The AEPD upheld the complaints and issued a decision calling on Google Inc. and its daughter Google Spain to take the necessary measures to withdraw the data from their index and to render future access to the information impossible via their search engine. Both companies appealed against that decision before the Spanish courts. In the national proceedings two main issues arose upon which a ruling from the Court of Justice was sought. As for the first one, the Court ruled that an internet search engine operator is responsible for the processing of personal data which appear on web pages published by third parties. Thus, if, following a search made on the basis of a person’s name, the list of results displays a link to a web page which contains information on him, the person in question may ask the operator directly to remove that link from the list of results. Should the operator not grant his request, the matter can be brought before the competent authorities and courts in order to obtain, under certain conditions, that removal.

As for the second issue, the Court set out that, despite being located in California, US, Google Inc. must comply with EU data protection rules since its Spanish daughter company participates in Spain in the promotion and sale of advertising space offered by the Google search engine.

Bevezetés

A személyes adatok védelméhez való jog már hosszú ideje az európai polgárokat megillető alapjogok szerves része mind a nemzeti jogszabályok, mint pedig az uniós jog szintjén. Az Európai Parlament és a Tanács 1995. október 24-én fogadta el a személyes adatok kezelésének vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról szóló, 95/46/EK irányelvet, keretet adva ezáltal az e területre vo-

natkozó tagállami szabályozásoknak. Az adatvédelemhez való jog, amelyet a nemzeti jogokban sokszor magának az alkotmánynak a rendelkezései biztosítanak, az Európai Unió alapjogi chartájában is szerepel, és így az unióban is a legmagasabb szinten védett alapjoggá vált.

Ezen adatvédelmi szabályok azonban még jórészt az internet széles körű elterjedése előtt keletkeztek, és ebből adódóan a mai körülmények közötti alkalmazásuk sokszor nehézségekbe ütközik. A kilencvenes évek közepén még éppen csak megkezdődött az adatforgalom áttelepülése az internetre, és még csak sejteni lehetett az internetes keresőmotorok jövőbeni szerepének felértékelődését, majd megkerülhetlenné válását az információkeresés terén. Azóta viszont már nemcsak mi magunk töltünk fel a webre személyes információkat életünk szinte valamennyi mozzanatáról, de munkáltatónk, barátaink, rokonaink is megteszik ezt, sőt számos hatóság és bíróság is közzéteszi az interneten az eljárásaikban részt vevő személyek bizonyos adatait. Mindezzel pedig elkerülhetetlenül együtt jár, hogy olyan információk kerülnek fel rólunk a világhálóra, amelyeket inkább nem osztanánk meg másokkal, különösen nem egy olyan platformon, mint az internet, ahonnan adatainkat pillanatok alatt bárhová továbbíthatják, sokszorosíthatják vagy idegen honlapokra feltölthetik. Bárki, aki valamilyen okból gyorsan betekintést szeretne nyerni az életünkbe – ideértve a magánéletünket is –, könnyen rátalálhat a rólunk a weben megjelent információkra: elég csak a nevünket beírni valamelyik nagyobb internetes keresőmotorba, és már össze is állítható az online profilunk.

Kereset a Google ellen Spanyolországban

2010 márciusában a spanyol állampolgárságú M. Costeja González panaszt nyújtott be a spanyol adatvédelmi hivatalhoz a La Vanguardia nevű, különösen Katalóniában nagy példányszámban megjelenő napilap kiadója, továbbá a Google Inc., illetve annak spanyolországi leányvállalata, a Google Spain ellen. E panasz alapja az volt, hogy ha egy internethasználó beírja az említett nevet a Google keresőmotorjába, akkor a La Vanguardianak két olyan oldalára mutató linket kap, amelyek e nevet egy társadalombiztosítási tartozás behajtására irányuló lefoglalással kapcsolatos ingatlanárveréssel összefüggésben említő közleményt tartalmaznak. A spanyol férfi a panaszában azt kérte, kötelezzék a La Vanguardiát a közlemény törlésére vagy módosítására oly módon, hogy a személyes adatai ne jelenjenek meg, vagy alkalmazzon a keresőmotorok által biztosított eszközöket ezen adatok védelmének érdekében. Másrészt azt kérte, a Google-t kötelezzék a személyes adatainak törlésére vagy felismerhetlenné tételére oly módon, hogy ezen adatok ne legyenek a keresési találatok között, és ne kapcsolódjanak a La Vanguardia linkjeihez. M. Costeja González ezzel összefüggésben azt állította, hogy az őt érintő lefoglalás már több évvel ezelőtt teljesen rendeződött, és annak említése már egyáltalán nem releváns.

A spanyol adatvédelmi hivatal a La Vanguardia vonatkozásában elutasította a panaszt, megállapítva, hogy a kérdéses információk közzététele jogszerű volt. Ezzel

szemben a hivatal a Google tekintetében helyt adott a panasznak, és kötelezte a céget arra, hogy az említett adatokat törölje a keresési eredmények listájáról. A Google az adatvédelmi hivatal határozata ellen keresetet nyújtott be a spanyol bíróságok előtt, amelyek az Európai Bíróságtól (a továbbiakban Bíróság) várnak választ arra a kérdésre, hogy a keresőmotorok működtetői felelősséggel tartoznak-e az interneten elérhető személyes adatoknak a keresési eredmények között való megjelenítéséért.

Adatkezelőnek tekinthető-e a keresőmotor működtetője?

E kérdéssel kapcsolatban a Bíróság megállapítja,¹ hogy a keresőmotorok a weben közzétett információk keresése során automatikus, állandó és rendszerezett módon kutatják az internetet, és ezáltal ilyen adatok „gyűjtését” végzik, amelyeket ezt követően indexáló programok keretei között „visszakeresnek”, „rögzítenek” és „rendszereznek”, a szervereiken „tárolnak”, illetve adott esetben – a keresés találati listájaként – „közlik” azokat a felhasználóikkal, és „hozzáférhetővé teszik” számukra. Márpedig az irányelv értelmében e műveleteket adatkezelésnek kell minősíteni, akkor is, ha ezen adatokat már korábban közzétették az interneten, és a keresőmotor sem változtatta meg azokat.

Mivel e személyesadat-kezelés céljait és módját is maga a keresőmotor működtetője határozza meg, ezért őt az irányelv szerint ezen adatkezelés szempontjából adatkezelőnek kell tekinteni. Mindez pedig azzal a következménnyel jár, hogy a keresőmotorokat működtető vállalkozásoknak a felelősségi körükön, hatáskörükön és lehetőségeiken belül biztosítaniuk kell az uniós adatvédelmi szabályok teljes körű tiszteletben tartását.

Kötelezhető-e a Google arra, hogy bizonyos linkeket töröljön a keresések találati listájáról?

A Bíróság e kérdéssel összefüggésben mindenekelőtt rámutat arra, hogy a keresőmotor által végzett személyesadat-kezelés jelentősen érintheti a magánélet tiszteletben tartásához és a személyes adatok védelméhez való alapvető jogot, amennyiben a keresőmotorral egy természetes személy nevére keresnek rá. Egy ilyen adatkezelés ugyanis lehetővé teszi, hogy a találati lista alapján bármely internethasználó rendszerezett összefoglalóhoz jusson az e személlyel kapcsolatos, interneten megtalálható olyan információkról, amelyek potenciálisan érinthetik az érintett magánéletének számos vonatkozását. Fontos kiemelni, hogy ezen információkat – amelyekkel létre lehet hozni az érintett többé-kevésbé részletes profilját – keresőmotor nélkül nem vagy csak nagyon nehezen lehetne összekapcsolni. Ezenkívül az érintettnek az említett jogaiba való beavatkozás mértékét megsokszorozza az internet és a keresőmotorok modern társadalomban betöltött jelentős szerepe, mivel ezek az ilyen találati listán szereplő információknak mindenütt jelenvaló jelleget kölcsönöznek.

1 A Bíróságnak a C-131/12. sz. Google Spain SL, Google Inc. kontra Agencia Española de Protección de Datos, Mario Costeja González ügyben 2014. május 13-án hozott ítélete.

Figyelemmel arra, hogy milyen súlyos lehet ez a beavatkozás, meg kell állapítani, hogy azt önmagában a keresőmotor működtetőjének ezen adatkezeléshez fűződő gazdasági érdeke nem igazolhatja. Mivel azonban a linkek törlése a találati listáról hátrányosan érintheti azon internethasználók jogos érdekeit, akiknek esetleg érdekük fűződik a kérdéses információhoz való hozzáféréshez, ezért meg kell találni a megfelelő egyensúlyt nevezetesen ezen érdek, valamint az érintettek a személyes adatai védelméhez való alapvető joga között. Bár tény, hogy fő szabály szerint ezen alapvető jog megelőzi az internethasználóknak a szabad információáramláshoz fűződő érdekét is, ez az egyensúly azonban egyes egyedi esetekben a kérdéses információ jellegétől, illetve attól is függhet, hogy az információ mennyire érzékeny az érintett személy magánéletének szempontjából. Ezzel összefüggésben azt is számba kell venni, hogy a nyilvánosságnak milyen érdeke fűződik ezen információ megszerzéséhez, ami többek között attól függően változhat, hogy e személy játszik-e valamilyen közéleti szerepet.

Mindazonáltal az ellentétes érdekek említett értékelése alapján az adatvédelmi felügyelő hatóság vagy a bíróság kötelezheti a keresőmotor működtetőjét arra, hogy törölje a természetes személy nevére való keresés eredményeként megjelenő találati listáról a harmadik fél által közzétett és e személlyel kapcsolatos információkat tartalmazó weboldalakra mutató linkeket. Ezzel összefüggésben a Bíróság kimondja, hogy az ilyen értelmű kötelezésnek nem feltétele, hogy ezt a nevet, illetve ezeket az információkat a szerkesztő önszántából vagy e hatóságok egyikének kötelezése alapján előzetesen vagy egyidejűleg törölje arról a weboldalról, amelyen azokat közzétették. E tekintetben rá kell mutatni: figyelemmel arra, hogy egy adott honlapon megjelenő információkat milyen könnyen lehet más honlapokon utánközölni, valamint arra, hogy a közzétételért felelős személyek nem tartoznak minden esetben az uniós jogszabályok hatálya alá, nem lehetne megvalósítani az érintettek hatékony és teljes körű védelmét, ha azoknak először vagy egyidejűleg a honlapszerkesztőknél kellene elérniük a rájuk vonatkozó információk törlését.

Emellett a Bíróság hangsúlyozza, hogy amennyiben egy weboldalt és egy adott személyre vonatkozóan ott szereplő információkat feltüntetnek az e személy neve alapján indított keresés eredményeként megjelenő találati listán, az érezhetően megkönnyíti az ezen információkhoz való hozzáférést bármely, az érintettre kereső internethasználó számára, illetve meghatározó szerepe lehet az említett információk terjesztésében. A keresőmotor működtetője által végzett adatkezelés ennyiben tehát az érintett magánéletének tiszteletben tartásához fűződő alapvető jogba való jelentősebb beavatkozásnak minősülhet, mint az a közzététel, amelyet a weboldal szerkesztője végzett.

Következésképpen a Bíróság kimondja, hogy a keresőmotor működtetője – bizonyos megszorításokkal – köteles arra, hogy egy személy nevére való keresés nyomán megjelenő találati listáról törölje a harmadik fél által közzétett és e személlyel kapcsolatos információkat tartalmazó weboldalakra mutató linkeket. E kötelezettség abban az esetben is fennáll, ha ezt a nevet vagy az ilyen információkat korábban vagy egyidejűleg nem törölték ezekről a weboldalakról, mégpedig adott esetben akkor is, ha önmagában az említett oldalakon való közzététel jogszerű.

A személyes adatok törlésére irányuló kérelmét az érintett közvetlenül a keresőmotor működtetőjének címezheti, akinek megfelelően vizsgálnia kell a kérelem megalapozottságát, és adott esetben véget kell vetnie a vitatott adatkezelésnek. Ha az adatkezelő e kérelmeknek nem ad helyt, az érintett a felügyelő hatósághoz vagy a bírósághoz fordulhat annak érdekében, hogy az lefolytassa a szükséges ellenőrzéseket, és az adatkezelőt konkrét intézkedések megtételére kötelezze.

A keresések találati listájáról való törlés indokai

A Bíróság emlékeztet arra, hogy az adatkezelésnek az irányelvvel való összeegyeztethetlensége nem csupán az érintett adatok hibás voltának következményeként állhat elő. Az irányelv szerint ugyanis idővel még a pontos, nem hibás adatokat érintő, eredetileg jogszerű adatkezelés is összeegyeztethetlenné válhat az uniós adatvédelmi szabályokkal, ha ezen adatok a gyűjtésük vagy kezelésük céljára tekintettel már nem szükségesek. Ez a helyzet többek között akkor, ha az adatok e célokra és az eltelt időre figyelemmel nem megfelelőek, nem vagy már nem relevánsak, illetve túlzó mértékűek.

Ebből következően abban az esetben, ha megállapítást nyer, hogy a harmadik fél által jogszerűen közzétett és az érintett személyével kapcsolatos valós információkat tartalmazó weboldalakra mutató linkek feltüntetése az érintett nevére való keresés nyomán megjelenő találati listán ténylegesen már összeegyeztethetetlen az irányelvvel – mivel úgy tűnik, hogy ezen információk a szóban forgó, a keresőmotor működtetője által végzett adatkezelés céljainak szempontjából az ügy körülményeinek összességére tekintettel nem megfelelőek, nem vagy már nem relevánsak, illetve túlzott mértékűek –, akkor ezen információkat és linkeket törölni kell a találati listáról. E tekintetben nincs jelentősége annak, hogy a kérdéses információk felvétele a találati listára az érintettnek kárt okoz-e.

Az uniós adatvédelmi szabályok alkalmazhatósága a Google-ra

A Bíróság ezután a Google azon érvelését vizsgálja meg, amely szerint a cég keresőmotorjának működtetésével összefüggésben az adatkezelést kizárólag a kaliforniai székhelyű Google Inc. végzi, míg a Google Spain nevű leányvállalat tevékenysége a cégcsoport reklámtevékenységének támogatására korlátozódik. A Google szerint ugyanis mindebből az következik, hogy a keresőmotorjának a tevékenységére csak az amerikai adatvédelmi szabályok vonatkoznak.

A Bíróság a Google érvelését elutasítva kimondja, hogy a Google Inc. által működtetett keresőmotort kiszolgáló személyesadat-kezelés az irányelv hatálya alá tartozik olyan körülmények között, amikor az anyavállalat azért létesített egy leányvállalatot az uniós területén, hogy annak egy tagállamában biztosítsa az említett keresőmotor által kínált reklámhelyek értékesítését és reklámozását, amelyek a keresőmotor által nyújtott szolgáltatás nyereségességét szolgálják. A keresőmotor működtetőjének, illetve az érintett tagállamban található leányvállalatának a tevékenységei ugyanis elvá-

laszthatatlanul összekapcsolódnak, mivel a reklámhelyekkel kapcsolatos tevékenységek jelentik azokat az eszközöket, amelyek a szóban forgó keresőmotort nyereségessé teszik, ugyanakkor ez a keresőmotor teszi lehetővé e tevékenységek végzését.

E tekintetben a Bíróság emlékeztet arra, hogy önmagában az a személyes adatok találati listán való megjelenítése is adatkezelésnek minősül. Márpedig mivel a Google Search alkalmazásakor a találatok megjelenítése mellett a keresőszavakhoz kapcsolódó reklámok is megjelennek, meg kell állapítani, hogy a szóban forgó személyes adatok kezelését a Google Spain által Spanyolország területén végzett kereskedelmi és reklámtevékenység keretében végzik.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemben érintett ügy eldöntése

Az M. Costeja González érintő konkrét ügygel kapcsolatban a Bíróság megállapítja, hogy a férfi társadalombiztosítási tartozásának behajtására irányuló lefoglalással kapcsolatos közleményekben szereplő információk érzékenyek a magánélet szempontjából, és hogy azokat eredetileg 16 évvel ezelőtt tették közzé. Ilyen körülmények között a spanyol férfinak joga van ahhoz, hogy a Google találati listája a továbbiakban ne kapcsolja össze ezen információkat a nevével. Következésképpen mivel úgy tűnik, hogy a jelen ügyben nincsenek olyan sajátos indokok, amelyek igazolnák a nyilvánosságának az ahhoz fűződő nyomós érdekét, hogy a Google Searchön való keresés keretében hozzá lehessen férni ezekhez az információkhoz, M. Costeja González kérheti az említett linkek törlését a találati listáról.

Zárszó

Az ítélet természetesen nagy visszhangot váltott ki a nemzetközi sajtóban is. Viviane Reding, az Európai Bizottság luxembourgi tagja, aki már 2012-ben javasolta az unió tagállamainak: irányelvben mondják ki az uniós polgárok jogát arra, hogy eltüntethessék személyes adataikat a keresőmotorok találati listáiról, természetesen üdvözölte a döntést. A csalódott Google a maga részéről egyelőre az ítélet következményeit elemzi, és nem lehet tudni, hogy elkezdi-e magától teljesíteni a számára abban előírt kötelezettségeket, vagy jogi háborút indít a döntés hatásainak enyhítése érdekében. Mindenesetre az ítélet számos pontja széles mérlegelési joggal ruházza fel a nemzeti hatóságokat és bíróságokat olyan fogalmak meghatározásakor, mint a „nem megfelelő”, „nem vagy már nem releváns”, illetve „túlzó mértékű” adatok, „a nyilvánosság érdeke az információ megszerzéséhez” vagy az érintett által betöltött „közéleti szerep”. Szinte biztosra vehető tehát, hogy a mostani ítélettel az internetes keresőmotorokkal kapcsolatos, adatvédelmi témájú ügyek még nem értek véget, és valószínűleg a luxembourgi bírának hamarosan lehetőségük lesz az említett fogalmak tartalmának pontosítására.